

Principer, vi havde haabet allerede skulde være begravede, kunne tænkes oplivede. Naar den ærede Minister gjentagende har dolet over, at Betænkningen ikke saameget rammede Forvaltningen netop nu, da troer jeg, at den Breidelse ikke rammer os; navnlig vise de Budgetter, der saa ofte have været omtalte, Domainebudgetterne, at Budgetter kunne være affattede saaledes, at man endog i en overordentlig Detail kan komme ind i Nuets Forhold. Havde den ærede Ministers Budget været affattet paa samme Maade, saa vilde vi have været fritagne for det, der sandelig ikke har været forbunden med Fornøielse, at staae stille og at maatte indskrænke os til 1848. Naar den ærede Minister har ytret, at Indtagterne af Bøndergodset for en meget stor Deel ere faste, og han derfor har meent, at Udvalgets Fleertals Antydninger i Betænkningen om, at Bøndergodsets Indtagter ikke syntes høie, var bygget paa en urigtig Betragtning, da maa han atter derved have overseet, at Udvalget netop siger: Udvalget skal saameget mere afholde sig fra at udtale nogen bestemt Dom om denne Deel af Forvaltningens Resultat, som der, for retteligt at vurdere det, maa tages Hensyn til ikke saa særegne Forhold ved Bøndergodset, som det her vilde være for vidtløftigt at udhæve; vi have slet ikke overseet, at Bøndergodset var underkastet faste Afgifter, men det har heller ikke været os ubekendt, at paa visse Dele af Godset, der forøvrigt ogsaa ere underkastede faste Afgifter, har der til forskjellige Perioder desuagtet været affordret forskellige Afgifter; dersom den ærede Minister saaledes t. Ex. vil gjennefsøe det Kalkreutziske Godsets Historie, saa vil han finde forskellige Perioder, hvori man har affordret Afgifterne forskjelligt. Den ærede Minister har selv indrømmet, at Restancerne af Godset vare meget betydelige; vi have anført dem for flere Aar, og det er ganske vist et temmeligt betegnende Vidnesbyrd om Godsets Forvaltning. Naar han har meent, at vi havde overseet Hovedgaardernes Tilstand, da maa jeg hertil svare, at de Jordebøger, som han har været saa god at laane os, netop med Hensyn til Hovedgaardene, ere lidet veiledende, og, som jeg navnlig af en Dplysning,

den ærede Minister gav om en af Hovedgaardene, seer, næsten vildledende i enkelte Stykker.

Jeg skal, da Tiden er saa langt fremrykket, indskrænke mig hertil; jeg gjentager, at en stor Deel af det, flere af Udvalgets Medlemmer, og deriblandt ogsaa jeg, have ventet af denne Discussion, ganske vist allerede er naaet derved, at den har fundet Sted, og derved, at den ærede Minister har gjentaget sit Tilsagn om Afsløsningsloven for Bøndergodset, men jeg maa imidlertid tilføie, at der desuagtet bliver et Hovedpunkt tilbage i denne Sag, som jeg for min Deel, saalange jeg deeltager i det offentlige Liv, vil arbejde hen til, og det er; at det, der, — som de heromhandlede Capitaller og Jordegods, — er Statens Eiendom, virkelig kommer under den samme Forvaltning som Statens øvrige Eiendomme. Det er i sig selv og i Forretningsordenen et godt og sundt Princip, og det vil lede dertil, at Statens Kræfter mere og mere concentreres paa eet Sted, og ikke splittes; det er en Historie saa gammel som vor Forvaltning, at enhver enkelt Forvaltning holder paa det, der er den underlagt, og er meget utilfreds med, at man vil stille den ved dens separate Fonds og Midler; de absolute Konger have aldrig fuldstændigt kunnet gennemføre en samlet Bestyrelse, jeg tvivler heller ikke om, at det for de heromhandlede Eiendomme vil forvige Tid og Kamp, men jeg troer ogsaa, at baade Tid og Kamp vil blive lønnet.

Formanden: Jeg skal hermed slutte Forhandlingerne for idag, og angive Dagsordenen for næste Møde, som vil finde Sted imorgen Kl. 12, saaledes:

- 1) Vedtagelse af Behandlingsmaaden for det fra Landsthinget oversendte Forslag til Lov angaaende Pensionering af Militairetaternes Underclasser, samt om Invalidsforsørgelsen.
- 2) Forespørgsel af Rigsdagsmanden for Præstø Amts 4de Valgfreds (Grundtvig) til Krigsministeren.
- 3) Fortsættelse af 1ste Behandling af Finantsudvalgets Indstillinger.

Mødet hævet Kl. 4^{1/4}.